

Últims ecos del cristianisme en la moral:— «Només la compassió ens fa bons; per tant, cal que hi hagi una mica de compassió en tots els nostres sentiments». Així sona la moral avui dia. I d'on ve tot això? El fet que aquell que duu a terme actes socials simpàtics, desinteressats i dirigits a l'interès comú, sigui considerat en l'actualitat com un home *moral*, és potser l'efecte i el canvi d'opinió més general que el cristianisme ha produït a Europa, per bé que potser a contracor i que no pretengui precisament això la seva doctrina. Però aquest va ser el *residu* dels sentiments cristians que va prevaldre quan la creença fonamental—ben contrària i profundament egoista— en «l'única cosa necessària», en l'absoluta importància de la salvació *eterna* personal, així com en els dogmes en què es basava aquesta creença, van anar declinant a poc a poc, i la creença derivada en l'«amor», en «l'amor al pròxim» en concordança amb la pràctica monstruosa de la misericòrdia eclesiàstica, va ser empenyida a ocupar el primer pla. Com més es desvinculaven els homes dels dogmes més cercaven la *justificació* de la seva desvinculació en el culte a l'amor a la humanitat. Va ser la pretensió oculta de tots els lliurepensadors francesos, de Voltaire fins a Auguste Comte, no a anar en això a la saga de l'ideal cristià; al contrari varen *exagerar* aquest ideal tant com varen poder. Comte, amb la seva cèlebre fórmula moral de «viure per als altres» de fet no va fer altra cosa

que superscristianitzà el cristianisme. En el món alemany Schopenhauer i en l'anglès John Stuart Mill són els qui varen donar més celebritat a les doctrines de l'empatia i de la pietat, o a la de l'utilitarisme, com a principis de conducta, però de fet només eren ecos, perquè aquest tipus de doctrines sorgiren al mateix temps i arreu del món en formes més o menys bastes o més o menys elaborades, però sempre amb força poderosa, gairebé des del temps de la Revolució Francesa, i tots els sistemes socialistes han anat involuntàriament situant-se en el terreny comú d'aquestes mateixes doctrines. Potser no existeix ara cap prejudici més difós que el següent: que *sabem* pròpiament en què consisteix la moral. Ara sembla que a tothom li agrada sentir a dir que la societat està en el camí d'*adaptar* les necessitats de l'individu a les necessitats generals, i que la felicitat i al mateix temps la disposició al sacrifici raven a sentir-se membre útil i instrument de la col·lectivitat. El que passa però és que, actualment, tenim molts dubtes a l'hora de decidir on cercar la col·lectivitat, si en un Estat ja fundat o per fundar, en la nació o en un agermanament de pobles o bé, per acabar, en petites noves comunitats econòmiques. Sobre això s'hi reflexiona molt, s'hi dubta, s'hi lluita i s'hi posa molta emoció i passió; però hi ha una estranya i unànime conformitat a exigir que l'*ego* ha de negar-se a si mateix fins que, adaptant-se al tot, adquireixi de nou el seu cercle estable de drets i deures; fins que arribi a ser —tant si s'admet com si no— una cosa nova i del tot diferent, és a dir: fins a l'afebliment i la supressió de l'*individu*. Els que pensen així no renuncien a enumerar en detall i criticar tot el que hi ha de dolent, hostil, dispendiós, costós i luxós en la forma de ser de l'individu prevalent fins ara, i desitgen governar la societat d'una manera més econòmica, menys perillosa, més igual, més uniforme, quan ja no quedi res més *un gran cos i els seus membres*. I tot això es considera *bo* en la mesura que és el que correspon al seu desig i impuls d'agrupar en un sol cos tots els homes: aquesta és la *característica moral fonamental* dels nostres dies; la simpatia i els sentiments socials

s'hi ha ajusten perfectament. (Kant és fora d'aquest moviment, perquè ensenya expressament que hem de ser impassibles davant del dolor dels altres si la nostra acció bona ha de tenir valor moral; Schopenhauer, summament irritat, com podem comprendre, anomena aquesta postura l'*absurd kantià*).

FRIEDRICH NIETZSCHE, *Morgenröte. Gedanken über die moralischen Vorurteile*, traducció d'Antoni Martínez-Riu, segons l'edició d'H. Holzinger, Berliner Ausgabe,⁴ 2016, pàg. 171, que remet a F. Nietzsche, *Werke in drei Bänden*, vol. 1, Munic, 1954, vol. 1, pàgs. 1103-1104.